

Brev til Undervisningsministeren og Folketingets Uddannelsesudvalg 18. marts 2009

Emne: Idræt som prøvfag i folkeskolen

Kære Politikere

Hvis det er attraktivt at udskifte elev-udsagn som *”man kan jo ikke komme bagud i idræt”* med *”må vi låne en rugbybold, en pulsmåler og en fysiologibog, så vi kan øve til vores performance i næste uge?”*, så læs venligst videre.....

For det er den udvikling, der vil ske i elevers indstilling til faget ”idræt”, hvis vi gør idræt til et prøvfag med karakterer, i stedet for de eksisterende udtalelser i folkeskolen.

Det er veldokumenteret, at elevers engagement i idrætsundervisning i folkeskolens ældste klasser er så ringe, at det mange steder er undergravende for en kvalificeret undervisning¹. Det manglende engagement betyder et lavt udbytte af undervisningen, men det kan der gøres noget ved. Det er afgørende, at idræt sidestilles med andre fag og bliver et prøvfag med karakterer. Og hvorfor er det nødvendigt?

Status

I timefagfordelingen på landets skoler rangerer idræt mange steder som ”udfyldningsfag”, eller i hvert fald væsentligt lavere end andre fag². Det er medvirkende til, at mange idrætslærere i dag ikke har en linjefagseksamen. En fjerdedel har ikke engang en tilsvarende idrætsuddannelse³. Det gør det naturligvis vanskeligt at leve op til fagets mål. Og det gør det vanskeligt at skabe en motiverende og lærerig undervisning – også i de ældste klasser, hvor problemet er størst.

¹ Danmarks Evalueringsinstitut 2004, ”Idræt i folkeskolen – et fag i bevægelse”, side 31-34 og side 45-50

² Ibid side 39-41

³ Ibid side 63

Indførelsen af udtalelser i idræt har ikke betydet, at idræt prioriteres højere i timefagfordelingen. Det hører vi, når vi lytter til ”vandrørene”. Udtalelser har heller ikke ændret elevernes motivation i udskolingen, hvor udtalelserne gives. Væsentligste årsag hertil er, at eleverne ikke har respekt for disse udtalelser. De skal desuden ikke skrives ind i det endelige eksamensbevis, og eleverne har fortsat stor tilbøjelighed til at være umotiverede i undervisningen. Så det er vores overbevisning, at udtalelser er utilstrækkelige og virkningsløse. Til gengæld tager de meget længere tid for læreren at skrive end at give en karakter.

Idræt som prøvfag

Effekten af at gøre idræt til et prøvfag gør sig gældende på flere måder:

For det første bliver skoleledere nødt til at sætte de mange kvalificerede lærere - dvs. primært idrætslærere med linjefagseksamen - til at undervise i faget. For der er stor forskel på de forudsætninger, det kræver at igangsætte idrætsaktiviteter, sammenlignet med de forudsætninger det kræver at undervise efter mål og vurdere og evaluere elever og undervisning i idræt. Altså vil ikke-uddannede idrætslærere takke nej til at undervise i faget, på de årgange de skal føre elever til ”eksamen”. Det vil betyde flere uddannede idrætslærere, og øge kvaliteten af det der foregår i idrætstimerne, da indholdet skal være mere målrettet og velovervejet, for at eleverne kan opnå tilstrækkelige forudsætninger inden eksamen. Vanskeligere bliver det dermed at bruge idrætsfaget som ”udfyldningsfag” i timefagfordelingen.

For det andet viser et pilotprojekt⁴, at elever i udskolingen ganske enkelt bliver mere optaget af undervisningen, når de har nogle tydelige mål at forfølge. Det viser sig især, når de samtidig ved, at deres deltagelse bliver vurderet med karakterer. Altså motiveres elever af, at undervisning groft sagt går fra at udtrykke sig som rekreation til et tydeligt læringsfag. Denne motivation opleves samtidig som en støtte til idrætslæreren og dennes muligheder for at nå undervisnings- og læringsmål. Prøven og karaktererne vil også gøre fagets megen utydelige kropslige læring mere tydelig for eleverne. Det kan give dem en følelse af læring og gøre faget meningsfyldt – især i idræt, som jo er et bevægelsesfag, hvor der mange steder er en begrænset tradition for at reflektere over og italesætte oplevelser og erfaringer, og hvor begrundelserne for aktiviteterne ofte udebliver.

⁴ Eksempelvis pilotprojekt i folkeskolens udskoling efteråret 2008 ved folkeskolelærer og P.D i idræt, Kenneth Brandborg, Ålborg

For det tredje vil forældre sandsynligvis bakke mere positivt op om faget, og i mindre udstrækning fritage deres børn fra idrætsundervisning.

Underlig signalforvirring

Det er meget glædeligt for faget, at politikerne vælger at styrke Idræt i læreruddannelsen ved at øge faget fra 0,55 til 1,2 årsværk, hvilket jo er mere end en fordobling. På den måde har Folketinget ved at beslutte at uddanne nogle meget dygtige idrætslærere, vist vejen for fagets status i skolen. Et vink med en vognstang, om at Idræt er et meget vigtigt fag i Folkeskolen.

Desuden står der direkte i regeringsgrundlaget at ”idræt i folkeskolen skal styrkes”. Det står i forbindelse med forebyggelse af sundhed. Og i idræt er sundhed både en væsentlig sidegevinst og et mål for faget.

Men disse to politiske tiltag står i stærk modsætning til, at man tilsyneladende ønsker at fastholde idræt som et primært rekreativt fag. Det er altså ikke interessant med en slutvurdering af elevens udbytte i skolens 3. største fag, målt som samlet timetal over et skoleforløb. Den kendsgerning opfattes naturligvis som en klar hentydning til elever, forældre, lærere og ledelse om at ”dette fag behøver vi ikke tage så seriøst – rekreation i faget for elever som lærere er vigtigere”. Man forpasser altså chancen for at få langt større udbytte af faget idræt – også med hensyn til at nå regeringsgrundlagets sundhedsforebyggende mål ved at styrke idrætsfaget.

Det er nu politikerne skal igang

Så kære politikere: Det er glædeligt for faget idræt, at undervisningsministeren udtaler til Politiken 17. marts 2009, at han er imødekommende for, at idræt også bliver et prøvofag. Det er faget klar til, så vi tager ham på ordet og stiller os til rådighed for enhver henvendelse. Allerede i 2004 fremlagde Danmarks Evalueringsinstitut desuden en rapport over idrætsfagets vilkår og status med et hav af anbefalinger. Så det er ligetil at komme i gang med at hæve fagets status. Vi har desuden allerede konkrete bud på, hvad disse prøver i idræt i folkeskolen kan indeholde. Dette forår forsker Skoleidrættens Udviklingscenter ved University College Syd netop heri. Skoleidrættens Udviklingscenter er desuden en del af ”Nationalt Videncenter for Kost, Sundhed og Motion”. Så vi er mange, der mener denne opfordring meget seriøst, og når man kan gøre idræt til eksamensfag i gymnasieverdenen, så kan vi også i folkeskolens udskolingsklasser.

Skoleidræt i fremtiden

Idræt er og skal forblive et bevægelsesfag. Men derfor kan de kropslige oplevelser, erfaringer og især refleksioner godt kvalificeres, så de skaber mere tydelig læring for eleverne. Læring vil naturligvis blive mere tydelig, når indholdet også italesættes, læses, vises på tavlen, og når elever har lektier for, som de fordyber sig i. Traditionen for den type undervisning og læring er beskeden i idræt. Eksempelvis har vi ingen grundbog for udskolings elever i idræt, hvor man for eksempel kunne læse om basal træningslære. Med en grundbog bliver det i langt højere grad muligt at begrunde for elever, hvorfor og hvordan vi skal arbejde med fagets indholdsområder. Vi mener, det er muligt af og til at bruge 5-10 minutter af idrætsundervisningen i idrætssalen på indledningsvis på tavlen og i dialog at forklare og undervise i eksempelvis træningslæren. Det er godt givet ud, da det vil kunne medføre, at elever, når de går ud af skolen, forstår betydningen af et livslangt fysisk aktivt liv.

Altså vil vi til sidst opfordre til, at politikerne igangsætter et udviklingsprojekt, hvor man udarbejder en grundbog til udskolingen. For som undervisningsministeren selv udtaler til Politiken 17. marts vedrørende faren for en teoretisering af idrætsfaget: ”Det ene udelukker jo ikke det andet”.

Med venlig hilsen

Dansk Idrætslærerforening
ved formand Martin Elmbæk Knudsen
Mobil: 30114958